

3. ábra – Beregszász és Munkács közötti vízföldtani szelvény (Gavrilenko ed., 1989 nyomán)

1. természetes védeltséget részben élvező víztartó; 2. természetes védeltséget nélkülöző víztartó; 3. tömeges megjelenésű lávaközet; 4. kavics, murvás homok; 5. agyagos homok; 6. lávaközetek, főleg andezit; 7. tufák; 8. mállott felszín; 9. részben természetes védeltséget élvező rétegvíz; 10. agyagpala, aleurolit; 11. homokkőbe zárt, természetes védeltséget élvező rétegvizek (szarmata); 12. homokkőbe zárt, természetes védeltséget élvező rétegvizek (tortonai); 13. lösszerű vályogtalaj; 14. törésvonalak; 15. réteghatárok;

Próbáltunk felkutatni korabeli szakirodalmat, de sajnos nem sikerült.

3. Lecsapolási munkálatok a Szernye-mocsár területén

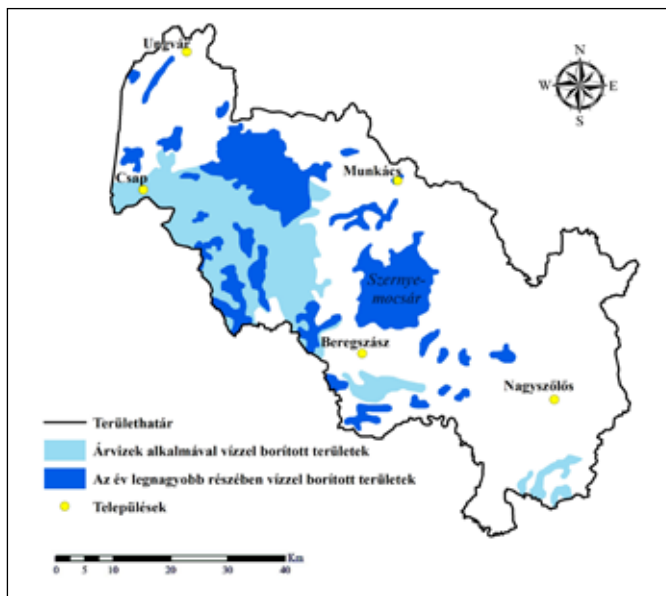
A mai értelemben vett Kárpátaljai alföld (v. Csap-munkácsi-medence) területe mintegy 2000 km² (Cisz, 1962), bár a lehatárolás módszerét a szerző nem definiálta. Jelen munkában ettől eltérő értékkel – 2700 km²-el – dolgoztunk, mivel a Kárpátaljai-alföld határait a hegyvidék felől a 200 m-es szintvonalhoz kötöttük, míg az Alföld irányába az államhatár képezi a választóvonalat.

A vízrendezési munkák előtt a terület

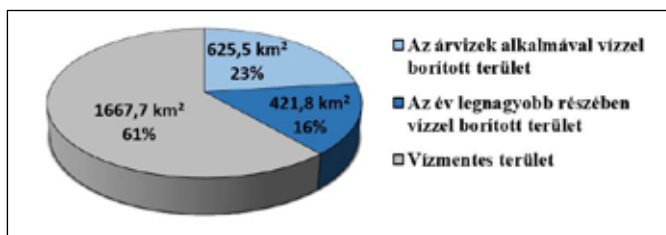
mintegy 39 %-a (1047,3 km²) volt időszakosan vagy állandóan vízzel borítva (4., 5. ábra), melynek 11,5 %-át (120,9 km²-t) a Szernye-mocsár tette ki. A vízrendezési munkálatok során ezt az állapotot szüntették meg.

A mocsarat elsősorban a Czigány-, a Goromb-, és a Mircze-patakok táplálták. Ez utóbbi keresztülfolyt a mocsár területén, így nem csak táplálta, de részben le is vezette a vizet. A vízlevezetés legnagyobb része a Vérkén keresztül a Borszába illetve a Szernye-patakon keresztül a Latorcába történt (6. ábra).

A vízrendezés keretében, a Szernye-mocsár lecsapolási munkálatainak első fázisa 1781-ben kezdődött meg, amikor Budinszky János, Bereg megyei vízügyi

4. ábra – A Kárpátaljai alföld árvízjárta és vízborította területei a lecsapolások előtt In: Magyarország vízborította és árvízjárta területei az ármentesítő és lecsapoló munkálatok megkezdése előtt Földművelésügyi Minisztérium Vízrajzi Intézete, Budapest 1938

5. ábra – A Kárpátaljai alföld vízzel borított és vízmentes területeinek százalékos megoszlása a lecsapolás előtt

mérnök erre vonatkozó tervet készített. Az elképzelést 1794-ben megyei szinten hitelesítették. A munkálatok 1795-ben megkezdődtek. Első lépésben a Vérke torkolatában kőgátat építettek, hogy így előzzék meg a Vérke, Borzsa illetve Tisza általi visszadzasztását. A gátat azonban még a befejezése előtt, 1798-ban egy árvíz elsodorta, így mintegy 50 évre befagyasztották a lecsapolást (Lehoczky, 1881).

A munkálatok második szakasza 1851. július 15-én kezdődött, amikor a mocsár körül földdel rendelkező birtokosok

egyezséget kötöttek a láp kiszáraitására. Az ehhez kapcsolódó perек 1868-ig elhúzódtak, így a mocsár felosztása Szunyoghy József munkácsi uradalmi főmérnök által csak 1868. október 2-án lett véglegesítve. Az új lecsapolási terv keretében egy majd 14 km hosszú árkot ástak, amelybe bevezették a hegyvidék irányából érkező patakokat és elvezették a Latorca irányába (Lehoczky, 1881).

A XVIII. században megkezdett munkálatok kisebb-nagyobb megszakításokkal a XX. század 90-es éveinek elejéig folytatódtak. A XX. sz. elejére mintegy 30 km-nyi vízlevezető csatorna-rendszer készült el. Az 1955–1964-es évek között a már korábban elkészült kanálisokat megújították, kimélyítették és kiszélesítették, majd 59 km hosszúra bővítették. Ezen kívül mintegy 179 km alsóbbrendű kanálist építettek, valamint 424 km sekély

csatorna-rendszer került kialakításra. Ezzel párhuzamosan négy víztározót építettek a mocsarat tápláló patakokon, amelyek összesen 22,3 millió m³ vizet tárolhatnak (Tiszovszkij, 2019).

1966 és 1990 között meliorációs munkálatok folytak a területen, aminek során 10500 ha-on cserép drenázs csőrendszer lett lefektetve. Két szivattyúállomást is kialakítottak, amelyek 1,8 m³/s áttemelő képességgel rendelkeztek (Tiszovszkij, 2019).

Az 1990-es évek elején újabb felújítási munkatervet alakítottak ki, azonban